

τὰ θεῖα ἔχνη τῆς σμίλης, ἥτις ἐκοίτανεν αὐτῆ, δὲτος ἀφροῦ του τὰ θραύσματα τῶν μαρμάρων τούτων πῶς ἐξετέγκη ἐκείθεν ἄλλους λιθίνους λόφους, ἐδαί- κνουν ἀκόμη ὄγκους τινες γιγαντιαίους ἐξ ἡμισείας ἀπισπασμένους τῆς βάσειώς των, καὶ ἄλλους ἐντελῶς ἔξεστμένους ἐκ τῶν τεσσάρων ὀψείων των, οἵτινες ἐφαίνοντο ὅτι δὲν περιέμενον εἰμὴ βραχίονας καὶ ἀμάξια πρὸς μετακόμισιν εἰς μόνος μικρὸς ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων λίθων τῆς Βαλβέκ εἶχεν 62 ποδῶν, 24 πλάτος καὶ 16 βάθος. Εἷς ἐκ τῶν ἀραβῶν, ἀριππεύσας, κατῆλθε διολισθήσας εἰς τὸ εὐρὺ ἐκεῖνο στάδιον, καὶ ἀνοβρίχωνμένος ἐπὶ τοῦ λίθου ἐκείνου, καὶ ἐξαρτώμενος ἐκ τῶν ἐντομῶν τῆς σμίλης καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἰρρίζωμένων ἄνω, ἀνέβη εἰς τὸν στηλοβάτην τοῦτον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔτρεχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ῥηγγύνων φωνὰς ἀγρίας· ἀλλ' ὁ στηλοβάτης ἤρριζεν τὸν ἄνθρωπον τῶν ἡμερῶν μας, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐφαίετο οὐδὲν πρὸς τὸν γιγαντιαῖον ἐκεῖνον ὄγκον. Ἐβδομηκοντακισχιλίων ἀνδρῶν δύναμις ἐχρηιάζετο τὴν σήμερον ὄπω. ἀνεγείρη μόνον τὸν λίθον ἐκεῖνον. Ἐὰ δὲ περὶ γὰ τῶν ναῶν τῆς Βαλβέκ ἔχουσιν ἐτι κολλοσιαιοτέρους λίθους, ἀνισηλωμένους εἰκοσιπέντε καὶ τριάκοντα πόδας ἀνωτέρω τοῦ ἐδάφους, ὅπως ὁ ποβατατζῶσι στήλας ἀναλόγους πρὸς τοιαύτας βάσεις!

Ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν μας μεταξὺ τῆς ἐρήμου πρὸς ἀριστερὰν καὶ τοῦ Ἀντιλιβάνου πρὸς δεξιὰν, διατρέχοντες κατὰ μῆκος πεδία τινα κεκαλλιεργημένα ὧν ἀράβων ποιμένων, καὶ ἐχόντων παραχειμένην τὴν κοίτην χειμαρρῶν εἰκοσιδῶς διαβρέοντες τὰ εἰρείπια ταῦτα, παρὰ τὸς ὄχθας δὲ τοῦ χειμαρρῶν ἔβαλον τινες καρμαί. Ἡ ἀκρόπολις, ἣτοι ὁ τεχνικός λόφος, οἷτις φέρεται ὅλα τὰ μεγάλα μνημεῖα τῆς Ἡλιοπόλεως διεφαίνετο ἡμῖν ἐκ διαλειμμάτων μεταξὺ τῶν κλάδων δένδρων καὶ ὑπεράνω τῆς κόρης τῶν ὑψικομωτέρων ἐν τέλει εἶδομεν αὐτὴν ὀλόκληρον, καὶ ἐν τῷ ἅμα ὅλη ἡ συνοδία ἐσταματήσεν ὡς δι' ἡλεκτρικοῦ τινος ὄρμευφότου. Οὐδεὶς κάλαμος, οὐδεμία γραφὴ θὰ ἤδύνατο νὰ περιγράψῃ τὴν ἐκτύπωσιν ἣν τὸ μόνον τοῦτο βλέμμα μεταδίδει εἰς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν, εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ἐν τῷ μέσῳ πεδίων, περὶ ὄλων τῶν κορμῶν τῶν δένδρων, ὄγκοι ὁπερμεγέθεις γρανίτου ἐρυθροῦ ἢ στακτοχρόου, πορφύρου αἰμόχρου, μαρμάρου λευκοῦ, λίθου κεντρίνου καὶ λαμπροῦ, ὡς τὸ μάρμαρον τῆς Πάρου, τμήματα στηλῶν, κιονόκρανα τορρευτὰ, ἐπιστύλια, κάλχαι, κορωνίδες, ζωφόροι, στηλοβάται, μέλη διασπαρμένα καὶ φαινόμενα ὅτι ἀκόμη ἀσπαίρουσι, ἀνδριάντες ἀντιμετώπως κατὰ γῆς πεπωκότες, πάντα ταῦτα φύρδην μίγδην κείμενα καὶ σωρηθὸν, κατὰ χίλια τμήματα διασπαρμένα, καὶ βέοντα πανταχόθεν ὡς εἰ λάβαι ἡραιστείου, ὅπερ ἔξεμαὶ τὰ λείψανα μεγάλου κράτους! Μόλις δὲ μία ἀτραπὸς ἐφαίετο δι' ἣς ἤδύνατό τις νὰ διέλθῃ διὰ τῶν σκυβάτων τούτων τῆς τέχνης, καὶ τὸ πέταλλον τῶν ἵππων μας διωλιθίσανεν καὶ συνετρίβετο κατὰ πᾶν βῆμα πρὸς τὴν ἄκασθον τῶν τετορνευμένων κορωνίδων, ἢ πρὸς τὸν χιονώδη κόλπον ἐρμού γυναικείου. Μόνον τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τῆς Βαλβέκ ἐφαίετο διὰ τῶν μνηματοσπάρτων τούτων στρωμνῶν, λούον διὰ τοῦ μορμουροῦ

αἰνὰ ἀντέκοπτον τὸν βουνόν του.

Πέραν τῶν παρὶ τὰ λείψανα ἐκεῖνα ἀφρῶν τούτων, ὅπου αὐτό ἔρημα θίνες μαρμάρων ἐσχηματίζοντο, ἐφαίετο ὁ λόφος τῆς Βαλβέκ, ὕψωμα, ἔχον χιλίων μὲν ποδῶν μῆκος ἐπτακοσίων δὲ πλάτος, ἅπαν χειροποίητον, ἐκ λίθων αὐτοφύων, ὧν τινες ἔχουσι 50—60 ποδῶν μῆκος καὶ 20—22 ὕψος, ἀλλὰ αἱ πλείους 15—30. Τὸ ἐκ λίθων γρανιτωδῶν λελασζυμένον λόφωμα τοῦτο παρουσιάζετο εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ἔχον βάσεις θαυμάσιας καὶ θεμέλια ἀκαταμέτρητα, ὅπου τρία τμήματα γρανίτου σχηματίζουσι τρισχιλίων περίπου ποδῶν ἐπιφάνειαν, καὶ ἔχον εὐρύτατα στόμια ὑπογειῶν θόλων ὅπου βαρυηγές κατακλιναίτο τοῦ ποταμοῦ τὸ βρεῦμα, καὶ ὅπου ἡ ῥιπὴ τοῦ ἀνέμου συνήγει μετὰ τοῦ βόχθου τῶν ὑδάτων, ὡς ὁ μακρόθεν ἀκούομενος ἤχος τῶν κωδῶνων τῶν μητροπόλεων μας. Ἐπὶ τοῦ ἀπειρομεγέθους ὕψωματος τούτου, τὰ χρυσοχόρα ἄκρα τῶν ναῶν ἐφαίνοντο μόνον εἰς ἡμᾶς, ἀπισπασμένα ἐκ τοῦ ἐρυθροκυάνου ὄριζντος. Τινὰ τῶν ἐρήμων τούτων μνημείων ἐφαίνοντο ἀνέπαφα καὶ ἀτίως ἐξελλθόνα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ τεχνίτου, ἀλλὰ δὲν ἔχον εἰμὴ κίονας τινὰς ἀκόμη ὀρθοῦς, ἐπιφανείας τῶν τοίχων προεκκλεισμένας, καὶ ἀετώματα καθρημένα. Ἡ θεὰ ἐκράνετο μεταξὺ τῶν στηλοβουσῶν ἐκείνων κιονοστοιχιῶν τῶν διαφόρων ναῶν, καὶ ὁ ἰκαῶς ὕψηλός ὄριζων δὲν μᾶς ἄφινε νὰ ἴδωμεν ποῦ ἐληγεν ὁ λίθινος ἐκεῖνος λαός. Αἱ ἐπὶ τὰ γιγαντιαῖα στήλαι τοῦ μεγάλου ναοῦ, φέρουσι ἀκόμη μεγαλοπρεπῶς τὴν πλουσίαν καὶ κολλοσιαίαν αὐτῶν ζωφόρον, ὑπερέκειντο ὅλης τῆς σκηνῆς ταύτης καὶ ἤρριζοντο εἰς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν τῆς ἐρήμου, ὡς οὐρανομήκης ζωμος, ἰδρυμένους πρὸς ἰερουργίαν γιγάντων.

Ὀλίγα μόνον λεπτὰ ἐσταματήσαμεν, ὅπως γνωρίσωμεν μόνον τι ἤλθομεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἐκ τοσοῦτον ἀπατάτων τόπων καὶ διὰ τοσοῦτων κινδύνων, καὶ βέβαιοι ὄντες ὅτι θέλομεν ἐπανάδῃ καὶ αὐριον τὸ θίαμα ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ αὐτὰ τὰ θνετρα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν φαντασίαν μας, ἤρχισαμεν καὶ πάλιν τὴν ὁδοπορίαν. Ἐπλησίαζε τοῦ ἡλίου ἡ δύσις, καὶ ἔπρεπε νὰ εὐρωμεν ἄσυλον ἢ ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἢ ὑπὸ θόλον τινα τῶν εἰρείπιων ἐκείνων, ὅπως διανυκτερεύσωμεν καὶ ἀναπαυθῶμεν ὀλίγον μετὰ δεκατεσσάρων ὄλων ὠρῶν ὁδοπορίαν. Ἀφήκαμεν εἰς τὰ δεξιὰ μας τὸ ὄρος τῶν μνημάτων, καὶ εὐρύτατον θίνα, καὶ διελθόντες πεδία τινα χλοηρόρα, ὅπου ἐβοσκον αἴγες καὶ κάμηλοι ἐπορεύθημεν πρὸς καπνὸν τινα ἀναθρώσκοντα ἐκ τινος τόπου ἐκατοντάδας τινὰς βημάτων μακρὰν ἡμῶν, ἐκ τινος πεπαλαιωμένης οἰκίας, ὠκοδομημένης ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν εἰρείπιων. Τὸ ἔδαφος ἦτο ἀνώμαλον καὶ ὄρειον καὶ ἀντήγει ὑπὸ τὰ πέταλλα τῶν ἵππων μας, ὡς εἰ τὰ ὑπόγια ἐμελλον νὰ ἀνοιχθῶσιν ὑπὸ τοὺς πόδας μας. Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θύραν καλύβης χαμηλῆς καὶ ἡμι-κεκαλυμμένης ἐκ μαρμάρων, ἣς ἡ θύρα καὶ τὰ στενά ἀνευ ὕλων καὶ παραθυροφύλλων παράθυρα, ἦσαν ὠκοδομημένα ἐκ λειψάνων μαρμάρων καὶ πορφύρων κάκιστα συγκεκολλημένων δι' ὀλίγης λιθοκόλλας. Ἐγωνίωδης δὲ λίθινος θόλος ὕψους ὑπεράνω τοῦ λίθου οἷτις ἐχρη-